

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.411.006.04.2017
S/17/005

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Lublinie
ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin
T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11
llu@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	S/17/005 – Prawidłowość działania służb i inspekcji funkcjonujących na wybranych przejściach granicznych zlokalizowanych na terenie województwa lubelskiego, w zakresie kontroli ilości i jakości importowanych zbóż
<i>Okres objęty kontrolą</i>	Kontrolą objęto lata 2015-2017 (do dnia zakończenia kontroli)
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
<i>Kontroler</i>	Edward Szempruch, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr LLU/64/2017 z dnia 7 kwietnia 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Graniczna Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Dorohusku (dalej: „GSSE”), Drogowe Przejście Graniczne, 22-175 Dorohusk
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Marta Kiryczuk, Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Dorohusku (dalej: „PGIS”) od 11 lipca 2011 r. (dowód: akta kontroli str. 3-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ działania PGIS podejmowane w latach 2015-2017 (do czasu zakończenia kontroli), w zakresie kontroli jakości importowanych zbóż przeznaczonych na cele żywnościowe, których miejscem docelowego przeznaczenia był obszar Polski.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Organizacja pracy w GSSE oraz jej wyposażenie techniczne były dostosowane do skali obsługiwanego obrotu towarowego i charakteru zadań kontrolnych realizowanych na drogowym i kolejowym przejściu granicznym w Dorohusku (dalej odpowiednio: „dpg” i „kpg”). Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 grudnia 2011 r. w sprawie wykazu towarów, które podlegają granicznej kontroli sanitarnej² (dalej: „rozporządzenie MZ z dnia 8 grudnia 2011 r.”) przeprowadzono graniczne kontrole sanitarne m.in. przesyłek pszenicy, rzepaku i kukurydzy cukrowej przeznaczonych na cele spożywcze, których docelowym miejscem przeznaczenia był obszar Polski. Kontrole te były prowadzone w sposób określony w rozporządzeniu (WE) Nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regulami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt³ (dalej: „rozporządzenie (WE) Nr 882/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r.”), oraz w zarządzeniu nr 132/2014 Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 9 czerwca 2014 r. w sprawie procedury urzędowej

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Dz. U. Nr 272 poz. 1612.

³ Dz. U. UE L 165 z 30.04.2004, str. 1, ze zm.

kontroli spełniania wymagań zdrowotnych przez żywność oraz materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością objęte kontrolą graniczną⁴ (dalej: „Procedura GIS z dnia 9 czerwca 2014 r.”).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu faktycznego

1. W badanym okresie organizacja pracy w GSSE oraz jej wyposażenie techniczne były dostosowane do skali obsługiwanego obrotu towarowego i charakteru zadań kontrolnych realizowanych na dpg i kpg w Dorohusku.

Stan zatrudnienia w GSSE w latach 2015-2017 (I kwartał) kształtował się na niezmiennym poziomie i wynosił 11 osób, z tego osiem osób zatrudnionych było w Oddziale Nadzoru Sanitarnego - Punkcie Granicznej Kontroli Sanitarno-Epidemiologicznej realizującym m.in. całodobowo zadania związane graniczną kontrolą sanitarną towarów (w tym, m.in.: pszenicy, rzepaku i kukurydzy cukrowej) importowanych z krajów trzecich, których miejscem docelowego przeznaczenia był obszar Polski. Osoby zatrudnione w GSSE spełniały wymogi określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 22 marca 2010 r. w sprawie kwalifikacji wymaganych na poszczególne stanowiska pracy w stacji sanitarno-epidemiologicznej⁵.

Według PGIS obsada kadrowa oraz wyposażenie techniczne GSSE było w badanym okresie dostosowane do skali obsługiwanego ruchu towarowego i zadań kontrolnych realizowanych przez GSSE na dpg i kpg w Dorohusku.

(dowód: akta kontroli str. 6-25, 84-87, 151-155)

2. W celu zharmonizowania kontroli granicznej prowadzonej przez administrację celną i sanitarną PGIS zawarł porozumienie z Naczelnikiem Urzędu Celnego w Lublinie, normujące zasady współpracy służby celnej i granicznej inspekcji sanitarnej przy przeprowadzaniu kontroli granicznych (celnej i sanitarnej) w obrębie dpg i kpg w Dorohusku⁶, w tym m.in. zasady postępowania obu służb z przesyłkami podlegającymi granicznej kontroli sanitarnej.

Analogicznych porozumień z: Granicznym Lekarzem Weterynarii w Dorohusku, Lubelskim Wojewódzkim Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz z Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Lublinie nie zawierano.

Zgodnie z ww. porozumieniem, zawartym z Naczelnikiem Urzędu Celnego, w Lublinie, graniczne kontrole sanitarne przeprowadzane były po dokonaniu zgłoszenia celnego i skierowaniu danej przesyłki do granicznej kontroli sanitarnej przez Oddział Celny w Dorohusku (dalej: „OC”). Przesyłki przekraczające granicę w dpg były kierowane do kontroli sanitarnej w informatycznym Systemie Wspomagania Odpraw Celnych TCS (obecnie w Systemie Odpraw Celnych – Towarowym SOC-T, natomiast w przypadku przesyłek przekraczających granicę w kpg dokumentację przesyłki wraz z wnioskiem o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej, dostarczały do siedziby GSSE (mieszczącej się w dpg) osoby odpowiedzialne za przesyłkę (np. kierowcy, agenci celni itd.).

W wyniku przeprowadzonych kontroli PGIS wydawał decyzje stwierdzające spełnianie wymagań zdrowotnych przez kontrolowany towar. Kopie decyzji oraz

⁴ Zarządzenie nr 132/2014 Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 9 czerwca 2014 r. w sprawie procedury urzędowej kontroli spełniania wymagań zdrowotnych przez żywność oraz materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością objęte kontrolą graniczną (dalej: „Procedura urzędowej kontroli spełniania wymagań zdrowotnych przez żywność oraz materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością z dnia 9 czerwca 2014 r.”).

⁵ Dz. U. Nr 48 poz. 283.

⁶ Przedmiotowe porozumienie zostało zawarte w dniu 30 maja 2011 r. i obowiązywało w okresie objętym badaniami kontrolnymi.

protokół z kontroli wraz z załącznikami przekazywano osobie odpowiedzialnej za przesyłkę oraz do OC, który skierował przesyłkę do kontroli. Dodatkowo, w przypadku przesyłek przekraczających granicę w dpg informację o wyniku przeprowadzonej kontroli zamieszczano w administrowanym i udostępnionym przez Służbę Celną systemie informatycznym TCS, a obecnie w systemie SOC-T.

(dowód: akta kontroli str. 31-47)

3. W latach 2015-2017 (I kwartał) PGIS dokonywał granicznej kontroli sanitarnej towarów żywnościowych, które określone zostały w rozporządzeniu MZ z dnia 8 grudnia 2011 r., skierowanych do takiej kontroli przez OC oraz kontrolował towary (importowane z krajów trzecich), dla których przepisy prawa żywnościowego UE określały szczególne warunki przywozu.

Zgodnie z ww. rozporządzeniem MZ z dnia 8 grudnia 2011 r., spośród wielu rodzajów zbóż graniczną kontrolą sanitarną obejmowano jedynie przesyłki pszenicy (kod CN 1001) i kukurydzy cukrowej (kod CN 0710), a z nasion oleistych m.in. przesyłki rzepaku (kod CN 1205), które deklarowane były przez importerów, jako przeznaczone na cele żywnościowe i dla których docelowym miejscem importu był obszar Polski.

W badanym okresie GSSE nie kontrolowała natomiast, m.in. przesyłek zbóż i rzepaku przekraczających granicę w dpg i kpg, które przeznaczone były na cele spożywcze, lecz których miejscem docelowego przeznaczenia były inne kraje należące do Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub kraje trzecie. Nie obejmowano graniczną kontrolą sanitarną również towarów przeznaczonych na cele żywnościowe, których docelowym miejscem importu był obszar Polski, lecz które nie zostały wymienione ww. rozporządzeniu MZ z dnia 8 grudnia 2011 r.

Ogółem w latach 2015-2017 (I kwartał) GSSE skontrolowała 241 przesyłek pszenicy o łącznej wadze 5.267,3 ton. Według dokumentacji przedstawionej przez importerów do granicznej kontroli sanitarnej (w tym m.in.: wniosku o przeprowadzenie kontroli, Międzynarodowego Listu Przewozowego CMR⁷ i wyników badań towaru), pszenica ta była przeznaczona do celów spożywczych, a docelowym miejscem jej przeznaczenia był obszar Polski. Wszystkie przesyłki pszenicy (241) zostały skierowane do granicznej kontroli sanitarnej przez OC na dpg. Z tego:

- w 2015 r. skontrolowano 143 przesyłki pszenicy o wadze 3.111,7 ton, z tego 134 (93,7%) o wadze 2.934,9 ton, dla których miejscem docelowym importu były podmioty gospodarcze z obszaru województw: lubelskiego, podlaskiego i podkarpackiego;
- w 2016 r. skontrolowano 78 przesyłek o wadze 1.714,8 ton, z tego 73 (93,6%) o wadze 1.581,7 ton, których miejscem docelowym był obszar ww. trzech województw;
- w I kw. 2017 r. skontrolowano 20 przesyłek o wadze 440,7 ton, których miejscem docelowym (tj. wszystkich 20) był obszar ww. trzech województw.

Ponadto w badanym okresie GSSE, zgodnie z przedmiotowym rozporządzeniem MZ z dnia 8 grudnia 2011 r. dokonała m.in.:

- kontroli jednej przesyłki kukurydzy cukrowej (kod: CN 0710) przeznaczonej na cele spożywcze o wadze 20 ton, która skierowana została do granicznej kontroli sanitarnej w 2015 r. przez OC w dpg i której docelowym miejscem przeznaczenia był obszar województwa podlaskiego;

⁷ Międzynarodowy List Przewozowy CMR (skrót z francuskiego: Convention relative au contrat de transport international de Merchandise par Route).

- 30 odpraw przesyłek rzepaku (kod: CN 1205) przeznaczonego na cele żywnościowe o łącznej wadze 29.995 ton (838 wagonów + dwa samochody ciężarowe), które zostały skierowane do granicznej kontroli sanitarnej przez OC na kpg i dpg. Z tego 20 odpraw przesyłek (568 wagonów + jeden samochód ciężarowy) o łącznej wadze 19.124 ton, których docelowym miejscem przeznaczenia był obszar województw: lubelskiego, podlaskiego i podkarpackiego.

Wszystkie ww. przesyłki: pszenicy (241), kukurydzy cukrowej (jedna) i rzepaku (840) zostały poddane przez GSSE granicznej kontroli sanitarnej.

(dowód: akta kontroli str. 48, 71-75, 164-168, 185-188)

Szczegółowym badaniem objęto wybraną losowo próbę 50 odpraw, z tego:

- 39 odpraw przesyłek pszenicy o łącznej wadze 855 ton,
- 10 odpraw przesyłek rzepaku (razem 269 wagonów + jeden samochód ciężarowy) o łącznej wadze 14.227,2 ton,
- jedną odprawę przesyłki kukurydzy cukrowej o wadze 20 ton.

Wszystkie ww. przesyłki zostały poddane przez PGIS granicznej kontroli sanitarnej w niżej podanym zakresie:

- kontrolą dokumentacji objęto wszystkie przesyłki,
- kontrolą identyfikacji oraz kontrolą bezpośrednią objęto wszystkie przesyłki rzepaku skierowane do kontroli przez OC oraz jedną przesyłkę kukurydzy cukrowej i 28 spośród 39 przesyłek pszenicy.

We wszystkich ww. zbadanych przypadkach wynik przeprowadzonej przez GSSE kontroli był pozytywny, tj. w wyniku przeprowadzonej kontroli PGIS wydał decyzje stwierdzające spełniania wymagań zdrowotnych przez towar zgłoszony jako produkt o przeznaczeniu żywnościowym (pszenicę, rzepak lub kukurydzę cukrową) oraz, że może on być przeznaczone do obrotu na terytorium UE.

Powyższy sposób prowadzenia granicznej kontroli sanitarnej przez PGIS był zgodny z przepisami art. 16 ust. 1 rozporządzenia (WE) Nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r., w myśl którego kontrole urzędowe określone w art. 15 ust. 1 obejmują, co najmniej systematyczną kontrolę dokumentacji, wrywkową kontrolę identyfikacyjną oraz, w stosownych przypadkach kontrolę bezpośrednią.

Pracownicy GSSE dokonując granicznych kontroli sanitarnych badanych przesyłek pszenicy, rzepaku i kukurydzy cukrowej postępowali zgodnie z Procedurą GIS z dnia 9 czerwca 2014 r., co zostało potwierdzone, m.in. w trakcie oględzin czynności wykonywanych przez pracowników GSSE w trakcie przeprowadzania granicznej kontroli sanitarnej dwóch przesyłek rzepaku oraz jednej przesyłki pszenicy.

We wszystkich badanych przypadkach GSSE dokonała kontroli i przeglądu dokumentacji towarzyszącej danej przesyłce oraz oceniła warunki jej transportu. W przypadku 10 odpraw przesyłek rzepaku, jednej przesyłki kukurydzy cukrowej i 28 spośród 39 przesyłek pszenicy pobrano próbki do wstępnej oceny organoleptycznej. Kontrolując dokumentację przesyłki sprawdzano m.in. czy poziom pozostałości niektórych zanieczyszczeń (mikotoksyn i metali szkodliwych dla ludzi) w importowanej pszenicy, rzepaku i kukurydzy cukrowej (wynikający z przedstawionej do kontroli dokumentacji przewozowej), nie przekraczał wartości ustalonych w załączniku do rozporządzeniu Komisji (WE) Nr 1881/2006 z dnia 19 grudnia 2006 r. ustalającego najwyższe dopuszczalne

poziomy niektórych zanieczyszczeń w środkach spożywczych⁸ (dalej: „rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1881/2006 z dnia 19 grudnia 2006 r.”).

Sprawdzano również, czy poziom stężenia pozostałości pestycydów w przesyłkach pszenicy, rzepaku i kukurydzy cukrowej (wynikający z dokumentacji przesyłki) nie przekracza najwyższych dopuszczalnych poziomów określonych w załączniku II do rozporządzenia (WE) Nr 396/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 lutego 2005 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w żywności i paszy pochodzenia roślinnego i zwierzęcego oraz na ich powierzchni, zmieniającego Dyrektywę Rady 91/414/EWG⁹ (dalej: „rozporządzenie (WE) Nr 396/2005 z dnia 23 lutego 2005 r.”). W przypadku przesyłek pszenicy i rzepaku, w przedstawianych przez importerów do granicznej kontroli sanitarnej dokumentach przewozowych (m.in. świadectwa i wynikach badań wydawanych przez akredytowane laboratoria ukraińskie) podawane były jedynie poziomy stężenia pozostałości trzech rodzajów pestycydów, tj. Lindanu, DDT i Heptachloru, natomiast w przypadku kukurydzy cukrowej, poziom stężenia tylko jednego pestycydu, tj. cypermetryny, spośród 426 rodzajów pestycydów, których dopuszczalne poziomy m.in. dla pszenicy, rzepaku i kukurydzy cukrowej zostały określone w ww. rozporządzeniu (WE) Nr 396/2005

PGIS wyjaśnił, że zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego (unijnego i krajowego) oraz Procedurą GIS z dnia 9 czerwca 2014 r., kontrole obejmują, co najmniej systematyczną kontrolę dokumentacji (tj. wniosku o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej, wspólnotowego dokumentu wejścia CED, dokumentacji przewozowej, certyfikatów, oraz wyników badań laboratoryjnych towaru) potwierdzającej zgodność towaru z wymaganiami zawartymi w obowiązujących przepisach prawa. Przedstawiane do granicznej kontroli sanitarnej dokumenty dot. m.in. poziomów zanieczyszczeń potwierdzały spełnianie przez towar wymagań określonych w rozporządzeniu Komisji (WE) Nr 1881/2006 z dnia 19 grudnia 2006 r. oraz w rozporządzeniu (WE) Nr 396/2005 z dnia 23 lutego 2005 r. Spełnianie wymagań w zakresie pozostałości pestycydów importer przedstawia dla pestycydów stosowanych przy uprawie zboża. Brak jest podstaw prawnych, żeby narzucać importerom/producentom zakres badań na pozostałość pestycydów w środkach spożywczych. Wyjaśnił również, że w ramach granicznej kontroli sanitarnej kontrola pozostałości pestycydów w żywności polegała na sprawdzeniu zgodności przedstawianych przez importerów wyników z najwyższymi dopuszczalnymi poziomami pozostałości pestycydów określonymi w ww. rozporządzeniu (WE) Nr 396/2005 z dnia 23 lutego 2005 r. Ponadto, przedsiębiorcy dokonujący przywozu do Polski ziarna zbóż, jako odpowiedzialni za właściwą jakość wprowadzanych do obrotu środków spożywczych, sami zlecali przeprowadzenie badań laboratoryjnych w Polsce, a uzyskane wyniki przekazywali do wiadomości GSSE. Wyniki te potwierdzały spełnianie wymagań prawa żywnościowego przez importowane środki spożywcze, w tym m.in. pszenicę i rzepak przeznaczone na cele spożywcze. Np. w latach 2015-2017 (I kwartał) importerzy zlecali badania na osiem oznaczeń, w tym dwa oznaczenia dotyczyły pozostałości pestycydów w żywności.

W badanym okresie GSSE dokonując granicznych odpraw sanitarnych przesyłek pszenicy (241), rzepaku (838 wagonów + dwa samochody ciężarowe) i odprawy kukurydzy cukrowej (1), tylko w dwóch przypadkach pobrała próbki

⁸ Dz. U. UE L 364 z 20.12.2006, str. 5, ze zm.

⁹ Dz. U. UE L 70 z 23.02.2005, str. 1, ze zm.

(pszenicy), które skierowała do badań laboratoryjnych. Próbki zostały pobrane w dniach 17 i 21 lipca 2016 r. i skierowane do badań w Laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublinie, w celu oznaczenia poziomu pozostałości mikotosyn (zearalenonu). Z załączonych do wniosku o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej wyników badań partii pszenicy (przeprowadzonych na Ukrainie) wynikało bowiem, że poziom zearalenonu w importowanej pszenicy wynosił 900 µg/kg, tj. dziewięciokrotnie przekraczał dopuszczalny poziom (do 100 µg/kg) określony w załączniku do rozporządzenia Komisji (WE) Nr 1881/2006 z dnia 19 grudnia 2006 r. PGIS po stwierdzeniu ww. niezgodności nie cofnął jednak przedmiotowej przesyłki na Ukrainę (skąd przybyła), lecz dokonał pobrania próbek, które następnie skierował do badań laboratoryjnych w WSSE w Lublinie. W dwu przypadkach wyniki przeprowadzonych badań laboratoryjnych nie potwierdziły przekroczeń dopuszczalnego poziomu pozostałości zearalenonu w importowanej pszenicy określonego w ww. rozporządzeniu Komisji (WE) Nr 1881/2006 z dnia 19 grudnia 2006 r., który faktycznie wynosił 2 µg/kg.

PGIS wyjaśnił, że „po stwierdzeniu, że poziom zearalenonu podany w dokumentacji przesyłki przekraczał dopuszczalny poziom, przesyłka ta została zatrzymana. Mając na względzie charakterystykę zearalenonu, jako toksyny mogącej silnie oddziaływać na organizmy żywe, kierowano się daleko idącą ostrożnością, co do skutków, jakie mogłaby wywołać decyzja o nakazaniu wysłania zatrzymanej pszenicy z powrotem poza teren UE zamiast wydania decyzji o jej zniszczeniu. Poinformował, że wyniki przeprowadzonych badań laboratoryjnych nie potwierdziły jednak przekroczeń dopuszczalnych poziomów zearalenonu w importowanej przesyłce pszenicy, która spełniała warunki do jej wprowadzenia na obszar UE.

(dowód: akta kontroli str. 26, 48, 86-137, 141-144, 156-157, 162-163, 169-177, 191, 194-276)

4. W kontrolowanym okresie PGIS nie wydawał decyzji zakazujących przywozu/wprowadzania na teren Polski zbóż lub nasion oleistych, jako środka spożywczego i nie nakazywał wywozu zbóż lub nasion oleistych z terenu Przejścia Granicznego w Dorohusku za granicę do nadawcy.
(dowód: akta kontroli str. 84-85)
5. Działania GSSE podejmowane od lipca 2016 r. zgodnie z pisemnymi prośbami Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia: 13 lipca, 26 września i 9 listopada 2016 r. sprowadzały się do przekazania do GIS w formie tabelarycznej danych dotyczących przeprowadzonych kontroli granicznych ziarna zbóż importowanych z Ukrainy. Dane te za 2015 r. oraz za okres od 1 stycznia do 13 lipca 2016 r. przekazano w dniu 13 lipca 2016 r., natomiast dane za okresy: od 14 lipca do 23 września i od 24 września do 30 października 2016 r. przekazano do GIS odpowiednio w dniach 27 września i 15 listopada 2016 r. W przesłanych pocztą elektroniczną tabelach (zgodnie z dyspozycją GIS) podano: nazwę i ilość importowanego zboża (była to w ww. okresach pszenica o łącznej wadze 4.472 tony), liczbę skontrolowanych partii zboża (łącznie 211), zakres przeprowadzonych kontroli (tj. sprawdzenie dokumentacji i dokonanie wstępnej oceny organoleptycznej), liczbę pobranych próbek i kierunek badań laboratoryjnych (zero) oraz liczbę partii odrzuconych na granicy (zero). Pod tabelą przekazaną w dniu 13 lipca i 26 września 2016 r. zawarto dodatkowo spostrzeżenie, że „każdy transport zboża z Ukrainy kontrolowany jest przez pracownika Wojewódzkiego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Lublinie”.

W przedmiotowych pismach kierowanych do Państwowych Granicznych Inspektorów Sanitarnych, Główny Inspektor Sanitarny nie zalecał zintensyfikowania i zaostrzenia przez GSSE kontroli zbóż sprowadzanych np. z Ukrainy lub z Mołdawii do Polski, lecz prosił jedynie o podanie danych (wg. wzoru załączonej tabeli) dotyczących kontroli granicznej ziarna zbóż importowanych z Ukrainy. W uzasadnieniu swoich trzech próśb za każdym razem stwierdzał, że „do GIS wpłynęło pismo z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie napływających do resortu rolnictwa sygnałów dotyczących niekontrolowanego importu z Ukrainy do Polski zbóż, w szczególności pszenicy i kukurydzy wraz z prośbą o przekazanie aktualnych informacji na temat ilości i zakresu przeprowadzonych kontroli zbóż importowanych z Ukrainy. W związku z powyższym proszę o wypełnienie załączonej tabelki i przesłanie jej wyłącznie drogą elektroniczną do GIS”.

(dowód: akta kontroli str. 76-81)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że:

- 1) W badanym okresie GSSE praktycznie nie pobierała i nie kierowała próbek zbóż i rzepaku do badań laboratoryjnych. Spośród 241 przesyłek pszenicy i 30 odpraw przesyłek rzepaku (838 wagonów + 2 samochody ciężarowe), tylko w dwóch przypadkach pobrane próbki (pszenicy) skierowano do badań laboratoryjnych¹⁰. W obu przypadkach wynik badania pobranych próbek na zawartość mikotoksyn (zearalenonu) w importowanej pszenicy był jednak zgodny z wymaganiami określonymi w załączniku do rozporządzenia Komisji (WE) nr 1881/2006 z dnia 19 grudnia 2006 r.

PGIS wyjaśnił, że „w wyniku przeglądu powiadomień o niebezpiecznej żywności zgłaszanych w ramach RASFF¹¹, zarówno w odniesieniu do producenta, jak i importera pszenicy nie znaleziono powiadomień dotyczących niewłaściwej jakości zdrowotnej, która w większości wypadków (w ok. 80%) była sprowadzana do Polski przez przejście graniczne w Dorohusku przez tego samego importera”. Poinformował, że „dwie pobrane próbki pszenicy, które zostały poddane badaniom laboratoryjnym w akredytowanym laboratorium potwierdziły właściwą jakość zdrowotną importowanego ziarna”. Wyjaśnił, że „niezależnie od GSSE – z przyczyn technicznych czy organizacyjnych, nie zawsze jest możliwość przeprowadzenia badań laboratoryjnych pobranych próbek, albowiem badania laboratoryjne dla celów urzędowej kontroli żywności wykonują tylko laboratoria określone w art. 78 ust. 1 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia¹².”

(dowód: akta kontroli str. 88-137, 141-144, 169-174)

- 2) GSSE nie posiadała na swoim wyposażeniu czujnika do pomiarów obecności w przesyłkach m.in. zbóż i rzepaku, dostarczanych w zamkniętych środkach transportu, ponadnormatywnych ilości gazów stosowanych do fumigacji – fosforowania PH3.

¹⁰ Próbki pszenicy pobrano w dniach 22 i 23 lipca 2015 r. i skierowano do badań laboratoryjnych w Laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublinie w celu oznaczenia poziomu pozostałości mikotoksyn (zearalenonu), albowiem według dokumentacji przesyłki przedłożonej przez Importera do granicznej kontroli sanitarnej, wartość pozostałości w wwożonej na teren Polski pszenicy zanieczyszczeń (zearalenonu) wynosiła 900 µg/kg, tj. dziewięciokrotnie przekraczała dopuszczalny limit (do 100 µg/kg).

¹¹ RASFF (skrót z angielskiego: The Rapid Alert System for Food and Feed) System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach.

¹² Dz. U. z 2017 r. poz. 149, ze zm.

PGIS wyjaśnił, że „w badanym okresie, w przesyłkach zbóż, rzepaku lub kukurydzy przywożonych do Polski w zamkniętych środkach transportu nie stwierdzono pozostałości gazów stosowanych do fumigacji, a są one wyczuwalne po otwarciu środka transportu (np. wagonu). Fakt poddania danej przesyłki procesowi fumigacji wraz z podaniem nazwy użytego środka chemicznego, czasie trwania procesu fumigacji oraz okresie karencji jest odnotowywany w certyfikacie fitosanitarnym przedstawianym przez importera (wraz z innymi dokumentami) do granicznej kontroli sanitarnej. Ponadto importer zobligowany jest do przedstawienia informacji o przeprowadzonym procesie degazacji”. PGIS poinformował kontrolera NIK, że „rozważy zakup przez GSSE czujnika do pomiaru stężeń pozostałości środków chemicznych po przeprowadzonym procesie fumigacji”.

(dowód: akta kontroli str. 156-157 i 180-182)

- 3) Warunki techniczne pobierania próbek towarów (np. pszenicy lub rzepaku) do badań laboratoryjnych lub wstępnej oceny organoleptycznej, które dostarczane były w wagonach kolejowych były utrudnione, albowiem w kpg w Dorohusku nie ma niezbędnej do tego celu infrastruktury, np. rampy z podestami do przeprowadzania m.in. granicznych kontroli sanitarnych. Kontrole te, w tym pobieranie próbek odbywały się na bocznicy kolejowej, która nie była zadaszona, a wejście na wagon (np. typu TNLS) celem pobrania próbek odbywało się za pomocą drabiny. Takie warunki techniczne pobierania próbek sprawiały, że w przypadku niekorzystnych warunków atmosferycznych, np. opadów deszczu lub śniegu dokonywanie bezpośrednich kontroli sanitarnych, w tym pobieranie próbek importowanych towarów było w praktyce niemożliwe.

PGIS wyjaśnił, że GSSE podejmowała działania celem zmiany istniejących warunków dokonywania granicznych kontroli sanitarnych w kpg w Dorohusku, w tym m.in. zgłaszano potrzebę wybudowania zadaszonej rampy sanitarnej z podestami do Lubelskiego Zarządu Obsługi Przejść Granicznych w Chełmie. Jednak działania te okazały się nieskuteczne i inwestycja ta nie została dotychczas zrealizowana.

(dowód: akta kontroli str. 156-161, 180-182)

- 4) Niektóre dokumenty (np. wyniki badań importowanej pszenicy i rzepaku) przedkładane do granicznej kontroli sanitarnej przez osoby odpowiedzialne za przesyłkę nie były sporządzone w języku polskim lub innym języku urzędowym UE, lecz były sporządzone w języku ukraińskim, co w ocenie NIK mogło utrudniać inspektorom sanitarnym przeprowadzającym kontrole ww. dokumentów właściwe ich zrozumienie. Zgodnie z Procedurą GIS z dnia 9 czerwca 2014 r., dokumentacja podlegająca granicznej kontroli sanitarnej powinna być przedkładana w języku polskim lub innym języku urzędowym UE.

(dowód: akta kontroli str. 101-103, 125-127, 210-213, 228-230, 232-233, 252-255)

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹³, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni

¹³ Dz. U. z 2017 r. poz. 524 (dalej „ustawa o NIK”).

od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 27 lipca 2017 r.

Kontroler
Edward Szempruch
Główny specjalista kontroli państwowej

/ - /

.....
Podpis

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Lis

/ - /

.....
Podpis